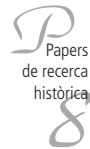

Henri Douchet i les seves relacions amb Andorra

Gerhard Lang-Valchs

Historiador, teòleg i professor jubilat, doctor per la Universitat de Sarre (Saarbrücken, Alemanya)
langvalchs@hotmail.es

Resum

Henri Douchet i les seves relacions amb Andorra

L'autor continua estudiant la història postal andorrana, de la qual és un gran coneixedor. Les relacions de Douchet amb Andorra s'inicien amb una proposta de segells oficials l'any 1895. Douchet proposarà a finals del segle XIX i principis del segle XX, un correu sota administració andorrana, amb segells andorrans i l'ingrés a la Unió Postal Universal. El projecte s'estrucarà amb l'inici de la Primera Guerra Mundial.

Resumen

Henri Douchet y sus relaciones con Andorra

El autor continúa estudiando la historia postal andorrana, de la que es un gran conocedor. Las relaciones de Douchet con Andorra se inician con una propuesta de sellos oficiales el año 1895. Douchet propone al final del siglo XIX y principios del siglo XX, un correo bajo administración andorrana, con sellos andorranos e ingresar en la Unión Postal Universal. El proyecto se malogra al inicio de la Primera Guerra Mundial.

Résumé

Henri Douchet et les liens avec l'Andorre.

L'auteur poursuit l'étude de l'histoire du courrier postal andorran dont il en est un expert. Les rapports entre Douchet et l'Andorre s'amorce avec le projet de faire des timbres officiels l'année 1895. Douchet proposera à la fin du XIX et début du XX siècle, un courrier organisé par l'administration andorrane, avec des timbres andorrans ainsi que l'adhésion à l'Union Postale Universelle. Ce projet s'étouffera dès que de la première guerre mondiale éclatera.

Abstract

Henri Douchet and his relations with Andorra

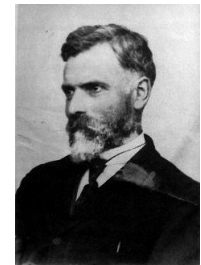
The author continues studying the Andorran postal system, of which he is a specialist. The relations between Douchet and Andorra began by a proposal of official stamps in the year 1895. Douchet proposed a postal system under Andorra administration between the end of the XIXth century and the beginning of the XXth, with Andorran stamps and entrance to the Universal Postal Union. The project was abandoned at the beginning of the First World War.

a història postal d'Andorra compta amb una desena de persones que, en algun moment entre finals del segle XIX i les primeres dècades del segle XX, van tenir-hi un paper rellevant perquè o van oferir la seva col·laboració en l'edició i impressió de segells andorrans o van sol·licitar una concessió per organitzar els serveis de correus. Henri Douchet fou el més destacat entre ells tant pel seu mèrit artístic com professional.¹

Notes biogràfiques

Henri Nicolas Adrien Douchet va néixer el 9 de març del 1863 a Sannois, un suburbi de París on el seu pare tenia un negoci de ferro i ferralles. Gràcies al seu progenitor, Henri va poder estudiar al prestigiós col·legi jesuïta *Collège Stanislas*, on va descobrir el seu interès per les llengües. Després dels estudis preuniversitaris va començar a treballar d'administratiu a la SNCF (*Société Nationale des Chemins de Fer*), on traduïa, confeccionava i imprimia els horaris dels trens, i els distribuïa a estacions, agències de viatges, hotels, ambaixades i consolats. Les seves primeres relacions amb el món de la impremta s'originen a la *Imprimerie et librairie centrales des chemins de fer* (CHAIX), un punt de contacte habitual. Tot i que no es va formar professionalment en aquest camp, s'hi va familiaritzar fins al punt que aquesta part de la seva feina va esdevenir el seu segon hobby; el primer fou la filatèlia. El 1894 es va casar amb Marie Laure Cochereau, amb qui va

1. Gairebé tots els autors que n'han fet esment el consideren belga.

tenir dues filles. Va començar a patir una greu malaltia pulmonar fins al punt que els metges van arribar a témer per la seva vida: el 1870 el seu germà gran morí d'una malaltia semblant. Pels volts del 1897 el van jubilar abans d'hora atesa la seva salut delicada. Aleshores Douchet va marxar de París i es va retirar amb la seva família a Méricourt l'Abbé (Somme), un poble petit d'uns 300 habitants a prop d'Amiens, on va comprar una casa.

Després de la seva jubilació anticipada, Douchet va intentar combinar les seves aficions: la filatèlia i la impremta. Aquests anys foren l'apogeu de la seva activitat editorial i filatèlica. Va escriure un article sobre Andorra i en va fer imprimir una separata a l'editorial CHAIX.² Començà a muntar una impremta a la seva nova residència, potser amb alguna màquina vella de l'editorial amb què havia treballat durant anys. En els següents anys, aquesta editorial pròpia, *Impressions Polychromes Typographiques, Méricourt l'Abbé*, va imprimir moltes publicacions i treballs relacionats amb la impremta.

Durant aquesta època va començar a assajar la primera sèrie de segells per a Creta, que va ser país entre 1898 -en què va aconseguir independitzar-se de l'Imperi Otomà- i 1913 -en què es va integrar a Grècia. Tot i que la seva dona li va fer de model per al disseny que va presentar als cretencs, aquesta administració postal es va decantar per una altra proposta. El reconeixement per haver participat al concurs es va limitar a una caixa de xampany.³

Henri Douchet va participar personalment al congrés filatèlic

internacional de París que es va celebrar el 1900, amb la presentació d'un estudi "sur l'intérêt que présenterait la création d'un musée postal".⁴ També va imprimir i presentar el *Catalogue officiel de l'exposition philatélique*; catàleg que va resumir⁵ un any més tard. Durant tres anys va editar un suplement gratuït per a la *Revue Philatélique Française* -n'era el director des del 1900 i hi va publicar diversos articles-,⁶ a més d'un catàleg de segells fiscals.⁷ Amb la intenció de dedicar-se a aquesta mena de publicacions, el 1903 va fundar la *Société du Catalogue Officiel de Timbres-Postes & Télégraphe*, de la qual no se sap què va passar, tot i que ho podem pressuposar si es té en compte que a partir del 1904 la seva impremta deixà de fer publicacions filatèliques.

A la seva casa de Méricourt, va passar el que consideraria un miracle: en pocs anys es va curar de la malaltia pretesament incurable. Douchet va pensar que Déu n'era la causa. És per això que durant uns quants anys va dedicar diverses publicacions a difondre la intervenció miraculosa de la *Vierge de la Salette*.⁸

La convicció d'una intervenció miraculosa potser es va veure reforçada pels contactes amb mossèn Rigaux⁹, que no només era un defensor acèrrim de les profecies de la Verge de La Salette, sinó també un bibliòfil a la recerca de totes les edicions de les

2. DOUCHET, H.: "La Principauté d'Andorre et la question andorrane", *Revue Française* (març 1898).

3. Henri Bourgeois, nebot de Douchet, m'explicava, per carta, això i la majoria de les altres dades biogràfiques. Vegi's també el núm. 100 de la *Revue Philatélique Française* [RPF].

4. ALBARET, L.: "La création du Musée Postal de France", *Relais, Revue des Amis du Musée de la Poste*, núm. 96 (desembre 2006), p. 23-31.

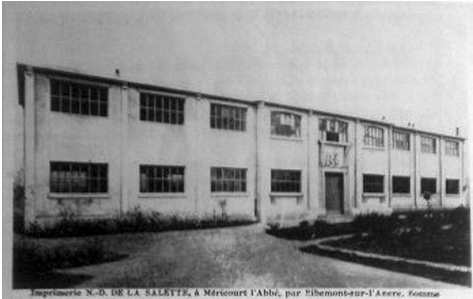
5. *Etudes et mémoires présentés au Congrès philatélique tenu à Paris, du 28 août au 9 septembre 1900 à l'occasion de l'Exposition philatélique internationale*.

6. RPF, núm. 100, 105, 107, 109, 117. *Les Archives des Collectionneurs (et des Curieux)*. *Revue mensuelle illustrée...* El *Supplément gratuit à la Revue Philatélique Française* es publicà entre l'octubre de 1901 i l'abril de 1904.

7. *Les Archives des Collectionneurs (et des Curieux)*. *Revue mensuelle illustrée...* Supplément gratuit à la *Revue Philatélique Française* (es va publicar entre octubre de 1901 i abril de 1904); GILBERT, G.; KOEHLER: *Catalogue illustré de timbres fiscaux donnant la description de toutes les variétés de France et Colonies, Tunisie, Alsace-Lorraine et Monaco*. Imp. H. Douchet, 1904.

8. BRULAIS, MARIE DES: *L'Echo de la Sainte Montagne, Méricourt-l'abbé (Somme)*, Imprimeur-éditeur H. Douchet, 1903; *Extraits des auteurs contemporains. Les premiers témoins de l'apparition de N.-D. de la Salette*, Méricourt, 1904; CALVAT, M.: *Pièces justificatives relatives au récit de l'apparition de la très sainte Vierge sur la montagne de la Salette, le 19 septembre 1846*, reedició, Méricourt, 1904.

9. Hector Espérance Rigaux fou rector del poble d'Argoeuves (Somme), a prop d'Amiens, des del 1869 fins l'any de la seva mort, el 1930.

Sèrie de proves de segells de Douchet per al correu cap a Espanya (1898/1899)

profecies de Nostradamus, Michel de Nôtre Dame. Ambdós foren amics íntims, i el capellà el va convèncer de publicar l'obra profètica de Nostradamus il·lustrada.¹⁰

L'inici de la Primera Guerra Mundial va canviar la vida de Douchet. La invasió alemanya va obligar la família a fugir del front que s'apropava a Amiens. Acabada la guerra, es va trobar la casa arrasada; la col·lecció de segells, igual que la majoria dels esborranys dels seus projectes d'impressió, havien desaparegut; i encara pitjor: la maquinària de la impremta ja no es podia aprofitar i li havien pres els estris.

A partir d'aleshores Henri Douchet va abandonar la filatèlia i es va dedicar quasi exclusivament a la impressió. Va comprar un terreny al poble i hi va construir una nau industrial per muntar-hi una nova impremta, l'*Imprimerie de N.D. de la Salette*. Com que no se sap com li va anar, se suposa que va deixar córrer els projectes ambiciosos.¹¹

Va morir el desembre de 1935 a Méricourt l'Abbé; el van enterrar al cementiri de la parròquia.

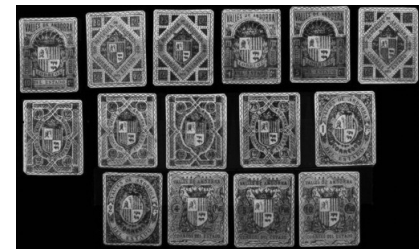
Henri Douchet i els segells d'Andorra

El febrer de 1895, abans de jubilar-se, Douchet va enviar una carta al Consell General d'Andorra en la qual li proposava la

creació d'una sèrie de segells postals per als andorrans.¹² Es tractava de dues sèries paral·leles: una per al correu destinat a França, d'11 valors d'1 cèntim fins a 5 francs; i una altra per al correu cap a Espanya, de 13 valors entre 2 cèntims i 10 pesetes. Mentre la llegenda de la primera sèrie seria en francès, la de la segona seria en castellà o català. Douchet va calcular que amb la venda de la sèrie completa, el Consell General guanyaria uns 115.000 francs i 160.000 pesetes respectivament.

Però l'oferta d'en Douchet no va arribar en un bon moment. El 1893 el Consell ja n'havia rebut una de semblant del comerciant filatèlic Plácido Ramón de Torres, resident a Barcelona, en què ja suggeria crear una administració postal pròpia per a les Valls.¹³ Aquesta idea

Sèrie de proves de segells de Plácido Ramón de Torres per al correu cap a Espanya (1898/1899)

10. "Les Prophéties de M. Nostradamus". D'après l'édition de Pierre Chevillot, en 1611, suivies des "Présages" du même auteur, ainsi que des "Prophéties d'Olivarius et d'Orval", empruntées aux ouvrages de l'abbé H. Torné-Chavigny. Vegi's també: Ruzo, D.: *El testamento auténtico de Nostradamus*, Barcelona, 1975, notes cap. 28 [2] i 29 [2, 3].

11. Sembla que l'única obra d'aquesta època és el llibret d'ABBÉ BOURGOIN, *Petit Syllabus de la*

Salette, ed. H. Douchet, 1923.

12. ASC, segle XIX, 2832. Carta del 12 de febrer del 1895. Juntament amb la carta, Douchet els va enviar una targeta de visita.

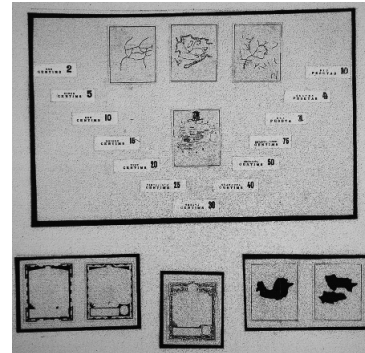
13. LANG-VALCHS, G. [GLV]: "Els primers segells andorrans", *Papere de Recerca Històrica* 7 (set. 2013), p. 85-90.

inicial es va encarnar amb la creació d'una sèrie de segells andorrans en cooperació amb Francesc Pla i l'advocat d'origen andorrà, Armengol Dallarés. Així doncs, quan en Douchet va presentar l'oferta, la sèrie de segells anteriorment esmentada o ja estava impresa o no faltava gaire per estar-ho. A més a més, ja s'havia previst presentar aquesta sèrie a l'administració francesa per a Andorra (la decisió es va prendre a París), juntament amb el projecte de creació d'una administració postal pròpia; per tant, l'oferta d'en Douchet es va quedar curta. És per això que una altra oferta paral·lela anterior, de l'alemany Otto Bickel, tampoc no va interessar al Consell.¹⁴ Però en Douchet no només havia contactat amb el Consell General, sinó que paral·lelament havia fet la mateixa oferta al bisbe d'Urgell.

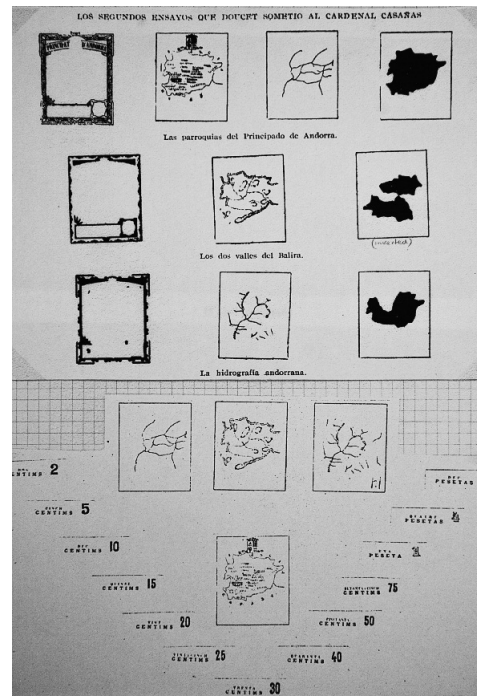
Quan el copríncep episcopal es va assabentar del projecte andorrà proposat pel Consell General, no només va amenaçar de vetar-lo sinó que, juntament amb el Ministeri d'Estat espanyol, va preparar un bloqueig postal en cas que el projecte arribés a bon port. Finalment, però, el projecte, rebutjat a París, fou oblidat.

Arran de l'oferta d'en Douchet, el bisbe Casañas sí que es va mostrar interessat a produir una sèrie de segells propis andorrans. Pel que fa al disseny de la temàtica, sembla que ni coincidia amb els suggeriments inicials d'en Douchet ni amb una segona proposta més concreta representada en els anomenats "assaigs Dehn",¹⁵ l'autoria dels quals molts autors han posat en dubte.¹⁶

La proposta no va convèncer al bisbe i va quedar descartada. Aleshores el bisbe va suggerir un disseny aparentment més neutral, però més coherent amb les seves aspiracions polítiques a Andorra. La seva intenció consistia a ressaltar públicament la seva visió particular de la sobirania episcopal sobre Andorra: no es presentava com l'única part sobirana de les Valls, però sí com la més important; així també minvava el protagonisme de la part francesa. Les insígnies episcopals que coronen l'escut d'armes andorrà -aparentment neutral-, juntament amb la mitra i el bàcul en els dos quarts de l'esquerra, simbolitzen l'anhelada superioritat del poder espiritual.

Els assaigs Dehn

14. GLV: "Otto Bickel i la seva iniciativa postal de 1893", *Papers de Recerca Històrica* 6 (des. 2009), p. 8-10.

15. DEHN, R.: "Andorran "Essays"", *Valira Torrent*, issue, núm. 15 (març 1982), p. 2-3.

16. Finalment fou confirmada pel mateix Douchet: RPF, núm. 100.

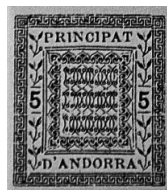
▼
Disseny de segell suggerit pel bisbe Casanyes ressaltant la sobirania episcopal sobre Andorra

Quan Douchet va fer públiques les seves propostes definitives - que s'havien d'aprovar pel Consell General- en unes quantes revistes filatèliques franceses i suïsses, també va expressar els seus dubtes pel que fa a la viabilitat politicoadministrativa del projecte. Malgrat el seu projecte entusiasta i l'orgull d'haver realitzat una obra magnífica com a dissenyador i gravador, no amagà el seu escepticisme pel que fa a la seva concreció ateses les males relacions que hi havia entre el bisbe i la cambra andorrana. Amb l'arribada, el 1901, d'un nou bisbe a la Seu d'Urgell, s'esvaïren les seves esperances de veure el projecte acabat.

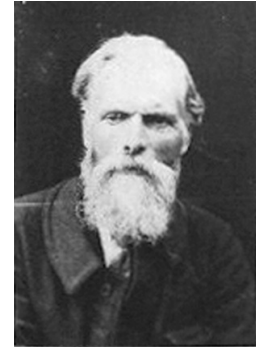
Qüestions no resoltes

Encara hi ha un parell d'assumptes filatèlics relacionats amb Douchet que no tenen resposta. Ni sabem quan i per què es van crear els assaigs de 5 cèntims, ni sabem res dels sobres "andorrans" prefranquejats.

No hi ha dubte que Henry Douchet va realitzar els assaigs de 5 cèntims: la llegenda de la seva impremta en el marge d'alguns exemplars esvaeix els dubtes que alguns tenien sobre el seu origen. En Douchet no esmenta els assaigs en els articles en què

▼
Assaig de segell de cinc cèntims per al correu intern

▼
Douchet al final de la seva vida

parla de les seves relacions i negociacions amb el bisbe. Aquests assaigs no es corresponen amb el disseny que en Douchet va proposar a la carta de presentació al Consell General i al copríncep episcopal.

En un intent per "buscar-li un forat" en la història postal andorrana, només ens queda la iniciativa de 1907. Vegem-ho:

Ens trobem a la darrera època del bisbat de Joan Josep Laguarda (1903 - 1907). El bisbe havia proporcionat a Andorra -amb l'ajuda discreta del Govern espanyol- una connexió telegràfica i una petita xarxa telefònica connectades a les corresponents xarxes espanyoles. Després d'aquest èxit en la política andorrana va voler continuar en la mateixa línia: va preparar la posada en marxa d'una administració postal a Andorra, amb un andorrà com a cap; l'incompliment d'aquesta exigència havia provocat els fracassos anteriors. Aquesta vegada el projecte es va frustrar per l'actuació maldestra de l'administració postal espanyola, la qual va provocar que el Consell General rebutgés la mesura.¹⁷

Tots els fracassos dels darrers deu anys per intentar crear un correu propi havien ensenyat que una solució unilateral amb França o Espanya no era viable; tampoc no ho era un correu propi amb connexions internacionals. Així doncs, el 1907 el Consell General va decidir sol·licitar a ambdós coprínceps alhora el permís per imprimir un únic segell per al correu intern andorrà -que fins aleshores havia estat gratuït.¹⁸

17. GLV: "España y el correo de Andorra", www.ub.edu/geocrit/b3w-1026.htm [5 novembre 2014, 12.37].

18. Arxiu Nacional Andorrà, Llibre d'Actes, 191a (16 maig 1907).

No s'ha trobat cap més document sobre l'assumpte. Els francesos s'hi van oposar, tal com ja ho havien fet deu anys abans amb la segona part de la iniciativa postal del 1896. El bisbe Laguarda va ignorar la sol·licitud andorrana: els problemes que sorgien arran de les seves iniciatives a favor d'Andorra l'havien descoratjat i, a més, faltaven poques setmanes perquè el traslladessin. D'altra banda, els andorrans havien encarregat, se suposa que a Douchet, la preparació d'un segell per al seu correu. Això possiblement explicaria el fet que els assaigs es limitessin a un únic disseny d'un únic valor, el de 5 cèntims, que deu anys abans ja s'havia proposat a l'administració francesa. La tarifa espanyola amb què s'orientava, no havia variat durant aquests anys. Finalment ens queden els sobres prefranquejats amb un segell de diversos valors i colors imprès a la part superior dreta o central

del sobre. El disseny és idèntic en tots ells. Sembla que van aparèixer al mercat filatèlic l'any 1910, cosa que indica que es van produir abans de la iniciativa postal andorrana a la qual Benlloch va donar suport. A la carta de presentació a què ens hem referit abans, Douchet havia esmentat productes semblants que, en el marc de la seva oferta, oferia als andorrans sense cap càrrec addicional. No es pot excloure la possibilitat que Douchet presentés aquests sobres al Consell General el 1907/08, juntament amb els seus assaigs de 5 cèntims. Potser amb l'esperança que comptessin amb ell en cas d'establir el correu intern. Això no obstant, Douchet no esmentà aquests assaigs en cap dels articles que escrigué sobre les seves relacions i negociacions amb el bisbe.